

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ

Τα αγκίστρια

Του Γιάννη Υφαντόπουλου – Φιλολόγου και Προέδρου της Δ' ΚΟΣΕ

Η Θεια-Μήτσαινα, η Φραγκομήτσαινα, όπως την αποκαλούσαν στο χωριό μας, ήταν μόνη στον κόσμο. Όταν πέθαναν - από την πείνα, τη φτώχεια και τις κακουχίες - πρώτα τα τρία παιδιά της, ο Αποστόλης, η Ελένη και ο Γιάννης, και ο γέροντάς της αργότερα, και όταν το μικρό καλύβι της στο Ποτάμι δεν ήταν δυνατό να κατοικηθεί πια, η καλόκαρδη γερόντισσα έμεινε έρημη και μόνη *“σαν την καλαμιά στον κάμπο”*. Ευτυχώς που βρέθηκε ο μπαρμπα-Κώστας ο Παλιός και την περιμάζεψε, για να του μεγαλώσει το μικρό κορίτσι του, τη Φρόσω, που έμεινε ορφανό, όταν - στα δύσκολα χρόνια της Κατοχής - η μάνα του, η Γιαννίτσα, λίγο μετά τη γέννα της, πολύ νέα, ταξίδεψε για τα ουράνια δώματα.

Η Θεια-Μήτσαινα λοιπόν, η μοναχική γερόντισσα, με τις πίκρες και τα βάσανα, που κατοικούσε, όσο την κρατούσαν τα πόδια της, στο Ποτάμι, στάθηκε αφορμή να ασχοληθώ για πρώτη φορά με τα αγκίστρια, στα οκτώ μου χρόνια, όταν - για τη γερόντισσα αυτή έφτιαξα τα πρώτα τριάντα αγκίστρια. Ωστόσο, πρώτος δάσκαλός μου στο πώς φτιάχνονται τα αγκίστρια ήταν ο δευτεροξάδελφός μου, ο Αντώνης ο Παλιός, ο μεγαλύτερος ίσως αγκιστρολόγος του χωριού μου εκείνο τον καιρό.

Όπως και άλλη φορά μου δόθηκε η ευκαιρία να αναφέρω (**Το πρώτο μου ντουφέκι**), ο τόπος, που πήγαινα για βοσκή τις λιγοστές γίδες μου, ήταν το Πουρνάρι. Εκεί αφθονούσαν οι κρανιές, τα φελλύκια και τα πουρνάρια, που προτιμούσαν οι κυνηγοί του χωριού μου για να κόψουν ξύλα και να φτιάξουν αγκίστρια.

Χωρίς υπερβολή, δεν υπήρχε κυνηγός στο χωριό, αλλά ούτε και άνθρωπος, που δεν είχε τα δικά του αγκίστρια. Ακόμη και κάποιες γυναίκες, όταν πήγαιναν να βοσκήσουν τα γιδοπρόβατά τους στις πλαγιές των βουνών, από του Αϊδημητρίου μέχρι και το τέλος του Μάρτη, έστηναν αγκίστρια, για να πιάσουν κυριαρίνες (γερακότσιχλες) ή κοτσύφια, εξασφαλίζοντας έτσι κρέας για τις οικογένειές τους.

Το καλοκαίρι - κυρίως όμως μέσα στο Σεπτέμβριο - φρόντιζε ο κάθε κυνηγός ή αγκιστρολόγος να κόψει και να ετοιμάσει τα ξύλα για τα αγκίστρια που θα χρησιμοποιούσε εκείνη τη χρονιά. Γι' αυτό και επέλεγαν μέρη που αφθονούσαν τα αγριόξυλα, τα οποία ήταν κατάλληλα για αγκίστρια. Έτσι και ο ξάδελφός μου, ο Αντώνης, ήρθε στο Πουρνάρι, κάποιο απόγευμα στα τέλη του Σεπτέμβρη του 1955, και έκοψε ξύλα για να φτιάξει αγκίστρια. Περίεργος, όπως ήμουν, κάθισα δίπλα του και παρακολουθούσα πόσο ξύλο χρειαζόταν από τη βέργα της κρανιάς ή του φελλυκιού - το πουρνάρι ερχόταν σε δεύτερη προτίμηση - πόσο χοντρό έπρεπε να είναι το ξύλο αυτό, πώς το ξεφλούδιζε, πώς το έκανε μυτερό, πώς χάραζε με το σουγιά του γύρω γύρω στο ξύλο μια εγκοπή για να δέσει την κλωστή. Παρατηρούσα ακόμη πώς έκοβε - πιο ψηλά

από την κυκλική εγκοπή - το ξύλο σε σχήμα κυρτού μπαστουνιού, για να καρφώνει το αγκίστρι, και τέλος πώς στην κορυφή του ξύλου χάραζε τα αρχικά του ονόματος του Α.Π. (Αντώνης Παλαιός). Ευτυχώς για μένα, όταν ο Αντώνης ήλθε στο Πουρνάρι για να φτιάξει αγκίστρια, είχε μαζί του κλωστή από μετάξι και μικρά αγκίστρια και μου έδειξε ολοκληρωμένα την κατασκευή των αγκιστριών.

Μου είπε ακόμη ότι σε άλλα μέρη, όπως είχε ακούσει, αντί για μετάξι χρησιμοποιούσαν τρίχες από τις ουρές των αλόγων.

Αποπειράθηκα βέβαια και εγώ την επόμενη κιόλας ημέρα να φτιάξω τα δικά μου αγκίστρια, αλλά ίσως γιατί δεν πρόσεξα όσο έπρεπε, ίσως γιατί ο σουγιάς μου ήταν πολύ κοφτερός - στο τρίτο ή τέταρτο ξύλο - έκοψα το δάχτυλό μου και μου έμεινε μέχρι σήμερα το σημάδι στο δείχτη του αριστερού μου χεριού, για να μου θυμίζει την πρώτη μου απόπειρα να φτιάξω αγκίστρια.

Παιδεύτηκα πολύ να σταματήσω το αίμα, αφού το κόψιμο ήταν αρκετά βαθύ. Έτσι, απογοητευμένος, εγκατέλειψα το εγχείρημά μου αυτό.

-Είμαι μικρός ακόμη, συλλογίστηκα. Καλύτερα να μεταθέσω τη δραστηριότητα αυτή για την επόμενη ή και για τη μεθεπόμενη χρονιά.

Χωρίς λοιπόν να δώσω συνέχεια στην κατασκευή των αγκιστριών, πηγαίνοντας το πρωί στο σχολείο και το απόγευμα με τις γίδες, μαζεύοντας και εγώ καρύδια και κάστανα, δεν κατάλαβα πώς πέρασε ο καιρός και φτάσαμε στα μέσα του Νοέμβρη.

Ήταν - θυμάμαι - το πρώτο Σάββατο μετά την ημέρα του Αγίου Φιλίππου (14 Νοεμβρίου), όταν - μόλις άρχισε να σουρουπώνει - η θεια-Μήτσαίνα χτύπησε δυνατά με το μπαστούνι της την πόρτα του σπιτιού μου.

-Ρόιδω, είσαι εδώ, ρώτησε, ανοίγοντας την πόρτα της κουζίνας. -Εδώ είμαστε, της απάντησε η μάνα μου. Καλώς τη Μήτσαίνα. Καλωσόρισες. Τι νέα απ' το Ποτάμι;

-Ήρθα να κοιμηθώ εδώ απόψε, στο σπίτι σας, συνέχισε η γερόντισσα, για να πάω αύριο στην εκκλησιά να μεταλάβω. Νήστεψα όλη την εβδομάδα. Δεν ξέρω αν θα μπορέσω τα Χριστούγεννα να 'ρθω στην εκκλησιά.

-Το σπίτι μας είναι πάντα ανοιχτό για σένα, Μήτσαίνα, της είπε η μάνα μου. Κόπιασε να ξαποστάσεις και να ξεσταθείς.

Η φωτιά στο τζάκι πύρωνε δυνατά. Τα κούτσουρα από έλατο ανταμωμένα με ξύλα από πλατάνια και πουρνάρια ζέσταιναν το δωμάτιο και έκαναν την ατμόσφαιρα ιδιαίτερα ευχάριστη, αφού έξω φυσούσε ένας μανιασμένος βοριάς και το Κεραμίδι, το αντικρινό στο χωριό μας βουνό, μέχρι του Μαυρογιάννη, καθώς και οι γύρω βουνοκορφές είχαν φορέσει - κάπως νωρίς εκείνη τη χρονιά - την άσπρη χειμωνιάτικη φορεσιά τους.

Καθίσαμε όλοι κοντά στη φωτιά και στρώσαμε το χαμηλό τραπέζι για φαγητό. Φασόλια χωρίς λάδι, με μπόλικη ρίγανη, αλάτι και κρεμμύδι ήταν το φαγητό μας. Ύστερα τσάι του βουνού με μέλι και μια φέτα ψωμί πυρωμένη στα κάρβουνα, προτού να πάμε για ύπνο.

Την επόμενη ημέρα θα μεταλάβαινε (κοινωνούσε) όλο - σχεδόν - το χωριό. Έτσι συνηθίζαμε τότε.

Όταν αποφάγαμε, η θεια-Μήτσαίνα με τη μάνα μου - κουβεντιάζοντας - γύρισαν στα παλιά.

-Θυμάσαι, Μήτσαίνα, της είπε η μάνα μου, στα χρόνια της Κατοχής, που είχαμε πάει στου Μαυρογιάννη για μελά (μελός ή ιξός είναι το όνομα του παράσιτου αυτού φυτού, που φυτρώνει στους κορμούς των ελάτων και ιδιαίτερα κοντά στην κορυφή τους), για να ταΐσουμε τις γίδες μας; Θυμάσαι που το βράδυ, όταν φτάσαμε στο Ποτάμι, βρεγμένοι όλοι ως το κόκαλο μείναμε στο σπίτι σου, γιατί ο Κρικελοπόταμος ήταν κατεβασμένος και δεν μπορούσαμε να τον περάσουμε;

-Αν θυμάμαι, λέει, της απάντησε εκείνη. Είχες και το Θανάση, το γιο σου, μαζί σου. Ήταν και ο Κώστας ο Ζηνέλης μαζί, το παιδί του Ζηνελοδημήτρη, ο φίλος του γιου σου.

-Θυμάσαι που είχαν πιάσει και καμιά πενήνταριά κυριαρίνες με τα αγκίστρια τους και ψήσαμε και φάγαμε αρκετές;

-Θυμάσαι ακόμη πως ήπιαμε και κρασί και γίναμε φέσι και το ρίξαμε κατόπιν στο χορό και το τραγούδι;

-Το θυμάμαι, πώς δεν το θυμάμαι, της είπε η μάνα μου. Στο άκουσμα των λόγων της Θεία-Μήτσαϊνας, δεν κρατήθηκα και μπήκα και εγώ στη συζήτηση. Άρχισα να ρωτάω πού και πώς ο αδελφός μου, ο Θανάσης, με το φίλο του έπιασαν τις πενήντα περίπου κυριαρίνες. Πενήντα κυριαρίνες, σκεφτόμουν και ξανασκεφτόμουν. Μεγάλη υπόθεση! Αυτό είναι κυνήγι! Μόνο με τα αγκίστρια έχεις τέτοιες επιτυχίες.

-Ξέρεις, Ρόιδω, στην πλαγιά κάτω από το σπίτι στο Ποτάμι έρχονται κάτω ψευτοκυριαρινούλες (τσίχλες). Αν είχα αγκίστρια, θα έπιανα καμιά για μεζέ.

-Εγώ, εγώ, Θεία-Μήτσαϊνα, θα σου φτιάξω αγκίστρια, είπα με πολύ μεγάλη προθυμία. Της υποσχέθηκα μάλιστα ότι σε δύο εβδομάδες θα τα είχα έτοιμα.

-Τι λες, μωρέ χαμένο; Πού ξέρεις εσύ πώς γίνονται τα αγκίστρια, ρώτησε με έκπληξη και απορία ο πατέρας μου.

-Ξέρω, πώς δεν ξέρω; Με έμαθε ο Αντώνης, όταν ήρθε στο Πουρνάρι να κόψει ξύλα για τα δικά του αγκίστρια.

-Καλά, και μετάξι πού θα βρεις, συνέχισε να ρωτάει ο γέρος μου. Θα βάλω κλωστή από κουβαρίστρα Νο 10 τετράκλωνη, στριμμένη, θα την κερώσω κιόλας με μελισσοκέρι και άντε να την κόψεις μετά. Όσο για αγκίστρια, έχει ο μπαρμπα-Αντρίτσος στο μαγαζί του. Πέντε δραχμές έχουν τα εκατό αγκίστρια. Αύριο, μετά την εκκλησία, θα πάω να πάρω. Θα γράψω και στο θείο μου το Νίκο, τον αδελφό σου, στην Αθήνα να μου στείλει μετάξι, για να φτιάξω και δικά μου αγκίστρια. Μέχρι τα Χριστούγεννα θα τα έχω.

-Τα είδες με το γιο μας, του είπε η μάνα μου. Πρώτα λάστιχα, ύστερα ντουφέκια με τον Αποστόλη τον Κουβέλη. Τώρα έχουμε και τα αγκίστρια. Για να δούμε τι άλλο θα μας φανερώσει. Πάει αυτός! Πήραν τα μυαλά του αέρα με το κυνήγι. Ξυπνάει, κοιμάται τα πουλιά σκέφτεται. Θα κάνει και αυτός την προκοπή του μακαρίτη του πατέρα μου, που μας είχε όλες μας, τέσσερις κοπέλες και το μακαρίτη τον αδελφό μας, τον Τάκη, να του βγάζουμε φρέσκα σκουλήκια, για να πηγαίνει, όταν δεν πήγαινε για λαγό, με τα αγκίστρια για κυριαρίνες και κοτσύφια.

Μ' αυτά τελείωσε και η κουβέντα μας και πήγαμε όλοι για ύπνο.

Την επόμενη ημέρα, μετά την εκκλησία, πήγα βιαστικά στο μαγαζί όταν της έφτιαξα τα τριάντα αγκίστρια για να πιάνει - κυρίως όταν χιόνιζε, "ψευτοκυριαρινούλες" (τσίχλες) και η πλαγιά που έστηνε τα αγκίστρια της και πιο κάτω η εκκλησία του Αγ. Ιωάννου του Θεολόγου.

του μπαρμπα-Ανδρίτσου και αγόρασα αγκίστρια. Πήρα και δύο καρούλια με χοντρή μαύρη κλωστή Πεταλούδα Νο 10

Το μεσημέρι της ίδιας μέρας έγραψα και στο θείο μου το Νίκο, τον αδελφό του πατέρα μου, να μου στείλει λεπτό μετάξι για αγκίστρια.

Το απόγευμα, εκεί που βοσκούσα τις γίδες, άρχισα να κόβω και να πελεκάω τα ξύλα των αγκιστριών που υποσχέθηκα στη θεια-Μήτσαίνα. Δυσκολεύτηκα μόνο στο δέσιμο του αγκιστριού στην κλωστή, γιατί, όπως ήταν κερωμένη, γλιστρούσε και δεν μπορούσα να πετύχω σταθερό και μόνιμο δέσιμο.

Τελικά, τα κατάφερα και τα τριάντα αγκίστρια της θεια-Μήτσαίνας ήταν έτοιμα σε δύο εβδομάδες. Τα πήρε η γερόντισσα, όταν ξαναήρθε στο χωριό να αγοράσει λίγη “καφοζαχαρούλα”, λάδι και πετρέλαιο (για τη λάμπα της), με τα λιγοστά χρήματα που της έστελνε ο μπαρμπα-Κώστας ο Παλιός από την Αθήνα, όπου δούλευε. Η κόρη του μπαρμπα-Κώστα, η Φρόσω, τώρα που πήγαινε στο σχολείο, έμενε στον Πέρα Μαχαλά, στο σπίτι της αδελφής του. Μόνο κανένα Σαββατόβραδο πήγαινε στο Ποτάμι, στο σπίτι της, κοντά στη γερόντισσα, που τη μεγάλωσε.

Τις παραμονές των Χριστουγέννων, ο μακαρίτης ο θείος μου ο Νίκος μου έστειλε - με το Ταχυδρομείο - από την Αθήνα μετάξι και αγκίστρια.

“Μαθητήν:

Ιωάννην Δημητρίου Υφαντόπουλον Καστανιά, Προυσού ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ”

έγραφε το δέμα, που περιείχε ακόμη λουκούμια, καραμέλες, τετράδια, μολύβια και μια μεταλλική ξύστρα.

Τα μάτια των συμμαθητών μου είχαν καρφωθεί επάνω μου και επάνω στο δέμα που μου έφερε ο ταχυδρόμος. Δέμα από την Αθήνα για μαθητή! Χωρίς αμφιβολία, ήταν σπάνιο φαινόμενο για εκείνη την εποχή.

Τι να είχε άραγε, συλλογίζονταν οι συμμαθητές μου. Εγώ, παρόλο που γνώριζα το περιεχόμενό του, προσποιούμουν ότι αγνοούσα τι μου είχε στείλει ο αγαπημένος μου θείος, αυτός που αργότερα, στα γυμνασιακά και τα φοιτητικά μου χρόνια, μου συμπαραστάθηκε σαν δεύτερος πατέρας.

Κοίταζα το δέμα, που επιδεικτικά το είχα αφήσει επάνω στο θρανίο μου. Διάβαζα και ξαναδιάβαζα τότε τον αποδέκτη του δέματος και τότε τον αποστολέα.

“Αποστολέας:

Νικόλαος Αθανασίου Υφαντόπουλος Σαχτούρη 14, Χαλάνδρι ΑΘΗΝΑ”

είχε γράψει σ’ αυτό ο θείος μου.

Κάπου κάπου, την ώρα του μαθήματος, ονειροπολούσα.

Φανταζόμουν πλαγιές, πουλιά κοπάδια να πετούν και να πηγαίνουν στα αγκιστριά μου και να πιάνονται. Δυο-τρεις φορές ο δάσκαλός μου, ο Κώστας ο Λάζος από το Στένωμα της Ευρυτανίας, με έπιασε αφηρημένο. Φτηνά γλίτωσα το ξύλο εκείνη την ημέρα.

Το μεσημέρι, όταν τελείωσε το σχολείο, έτρεξα βολίδα στο σπίτι μου. Ανυπομονούσα να δω τι άλλο, εκτός από μεταξωτή κλωστή και

αγκίστρια, μου έστειλε ο θείος μου. Η χαρά μου ήταν απεριγράπτη με το περιεχόμενο του δέματος.

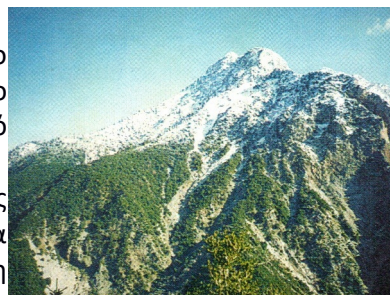

Το χωριό μου Καστανιά Ευρυτανίας, χιονισμένο στις αρχές του Φλεβάρη τον 1997. Οι κυνηγοί και οι αγκιστρολόγοι τα παλιά τα χρόνια έτριβαν τα χέρια τους να πέσει λίγο χιόνι στα γύρω βουνά.

Λίγες ημέρες αργότερα ήρθαν οι διακοπές των Χριστουγέννων. Τότε, εγώ, φτιάχνοντας πότε πέντε, πότε δέκα ή και πιο πολλά αγκίστρια, έφτασα τελικά στα εξήντα.

Οι πενήντα περίπου κυριαίνες που έπιασε ο αδελφός μου, ο Θανάσης, στου Μαυρογιάννη, ψηλά στο Κεραμίδι, στα χρόνια της Κατοχής, ήταν πάντα στο μυαλό μου.

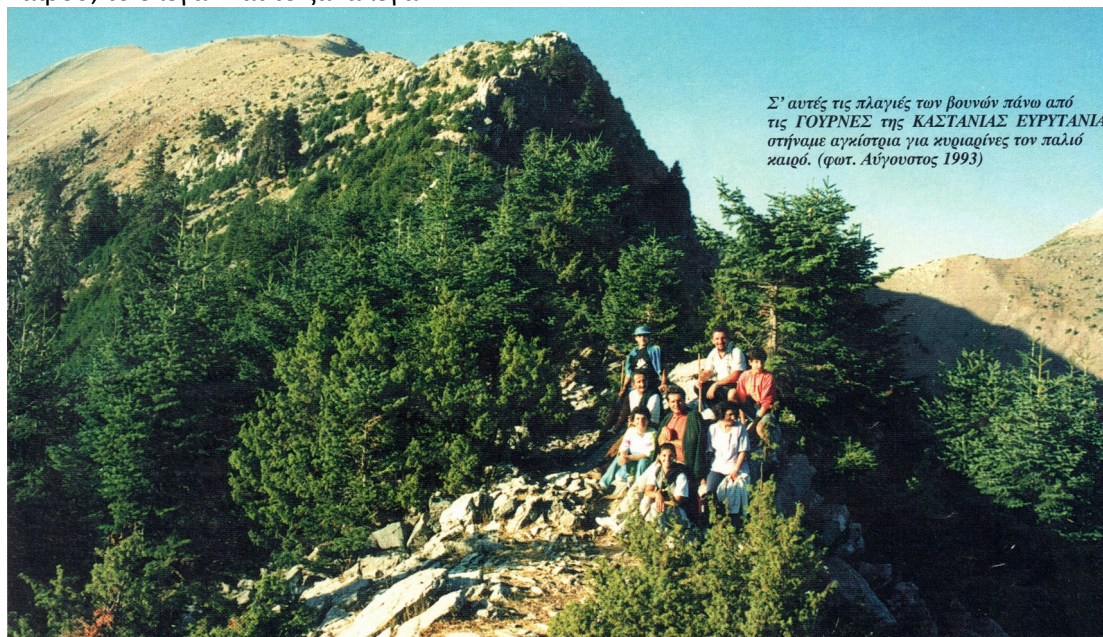
Άκουγα ακόμη στο χωριό ότι ο δείνα συγχωριανός μας στο τάδε μέρος έπιασε τόσες κυριαίνες, όσα αγκίστρια είχε. Ως και ξυλόκοτες (μπεκάτσες) ακόμη έλεγαν ότι είχαν πιάσει - με τα αγκίστρια - κάποιοι συγχωριανοί μας, κοντά σε πηγές, όταν όλα γύρω ήταν χιονισμένα και παγωμένα.

Το Κεραμίδι με του Μαυρογιάννη
Θανάσης έπιασε στα χρόνια της
Κατοχής με τα αγκίστριά του πενήντα

Η Θεία-Μήτσαίνα, λουπόν, η Φραγκο-Μήτσαίνα, με τα τριάντα αγκίστρια που της έφτιασα, όταν τα έστηνε περίπου κυριαίνες (γερακότσιχλες) στην πλαγιά, κάτω από το σπίτι που κατοικούσε, στο Ποτάμι, έπιανε ψευτοκυριαρινούλες (τσιχλες) και κοτούφια και ευχόταν - καθώς τα έτρωγε ψητά στα κάρβουνα, πίνοντας βέβαια και κανένα ποτηράκι μπρούσκο κρασί - να έχω καλή πρόοδο και προκοπή και **“πολύ μεγάλο καλό να μου δώσει ο Θεός”**.

Βαρύς χειμώνας έπεσε στο χωριό μας απ’ τα μέσα του Γενάρη του 1956. Το χιόνι συχνά- πυκνά έφτανε μέχρι το Ποτάμι. Χρόνια είχαν οι μεγαλύτεροι, όπως έλεγαν, να δουν τόσο βαρύ χειμώνα. Κάποιοι μάλιστα, που ασχολούνταν ιδιαίτερα με την πρόβλεψη του καιρού, το έλεγαν και το ξανάλεγαν:

-Απ’ το καλοκαίρι φαινόταν πως ο χειμώνας θα ήταν άγριος, αφού τα έλατα ήταν γεμάτα “κουκουρέντζια”. Αυτό ήταν αλάθευτη ένδειξη για βαρυχειμωνιά, όπως είχαν ακούσει από τους παλιούς. Δεν πρόφτανε να λιώσει το ένα χιόνι και ερχόταν άλλο. Ωστόσο, εμείς τα παιδιά δε μείναμε ούτε μια μέρα χωρίς μαθήματα. Το σχολείο μας λειτουργούσε κανονικά. Οι δρόμοι, μέσα στο χωριό, άνοιγαν αμέσως, γιατί αυτό τότε ήταν γεμάτο κόσμο και η κάθε οικογένεια είχε το δικό της μεράδι (μερίδιο) σε κάποιο δρόμο. Ήταν συνεπώς υποχρεωμένη να συντηρεί το δρόμο αυτό και να φροντίζει και για το ξεχιόνισμά του, στέλνοντας εργάτη, αν δεν μπορούσε η ίδια.

Πρέπει ακόμη να αναφέρουμε ότι οι συγχωριανοί μου είχαν τότε και άφθονα γιδοπρόβατα, που τα έκλειναν τα βράδια σε καλύβια μακριά από το χωριό. Έτσι - κάθε πρωί και βράδυ - έπρεπε να πάνε στα καλύβια τους για τα ζωντανά τους ή αναγκάζονταν - πολλές φορές - να παραμένουν στα καλύβια αυτά νύχτες ολόκληρες, τον καιρό που άρχιζαν - ιδιαίτερα μετά τα Χριστούγεννα - να γεννούν τα γιδοπρόβατά τους.

Εγώ, με τα εξήντα μου αγκίστρια, περίμενα την κατάλληλη ευκαιρία να πάω να τα στήσω. Ήθελα όμως πρώτα να μάθω κάποια μυστικά, σχετικά με το στήσιμο των αγκιστριών, και γι' αυτό δεν άφηνα τον ξάδελφό μου, τον Αντώνη, να ησυχάσει.

-Πότε θα πάμε για κυριαρίνες με τα αγκίστρια, Αντώνη, τον ρωτούσα και τον ξαναρωτούσα.

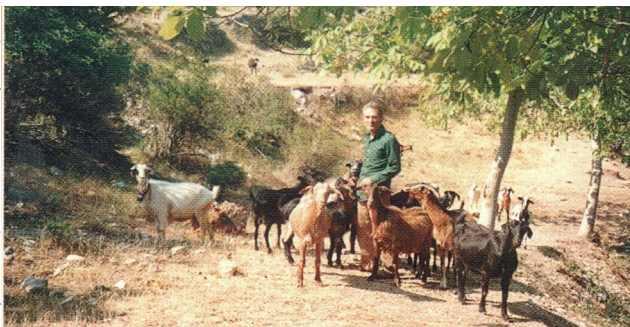
-Θα πάμε, όταν έρθει η ώρα τους, μου απαντούσε εκείνος και άλλαζε κουβέντα. Ίσως δεν ήθελε - για το καλό μου βέβαια - να γίνω και εγώ αγκιστρολόγος σε τόσο μικρή ηλικία.

Είδε και απόειδε ο άνθρωπος γιατί **“δεν τον άφηνα σε χλωρό κλαρί”**, και κάποιο Σαββατόβραδο, προς το τέλος του Γενάρη του 1956, όταν ήρθε στο χωράφι του στα Πλάγια, για να μαζέψει λάχανα, πέρασε από το σπίτι μου.

-Τι λες, μπαρμπα-Μήτσο και θεια-Ρόιδω; Θα αφήσετε ετούτον το διάβολο, το γιο σας, να πάμε για κυριαρίνες αύριο, γιατί μου έχει πάρει τ' αυτιά;

-Κάν' τον ό,τι θέλεις, Αντώνη μου, ήταν η απάντηση των γονιών μου, γιατί είχαν και αυτοί αγανακτήσει από την απαίτησή μου να μου βρουν οπωσδήποτε παρέα, για να πάω κυνήγι με τα αγκίστρια.

-Λοιπόν, Γιάννη, πρωί-πρωί να έρθεις να πάμε μέχρι την Αγραπιδιά και το Παλικάρι να στήσουμε καμιά πενηνταριά αγκίστρια. Είδα - εδώ και μέρες - κάτι κυριαρίνες να γυροφέρνουν εκεί. Αν είσαι τυχερός, κάτι θα πιάσουμε.

Ο Αντώνης ο Παλαιός με τα γίδια του στις ΓΟΥΡΝΕΣ πριν από κάποια χρόνια. Αυτός ήταν ο δάσκαλός μου και ο πιο πιστός σύντροφός μου στο κυνήγι με αγκίστρια.

Δεν τον παίρνεις από τώρα, Αντώνη μου, για να ησυχάσουμε, γιατί απόψε δεν πρόκειται να μας αφήσει να κοιμηθούμε, πρόλαβε να πει γελώντας ο μακαρίτης ο πατέρας μου, καθώς ο Αντώνης - καληνυχτίζοντάς μας - έφευγε για το σπίτι του.

Όταν νύχτωσε για τα καλά, στρώσαμε τραπέζι να φάμε μια μπουκιά ψωμί. Και μόλις αποφάγαμε, πήγα κατευθείαν για ύπνο. Όμως, τη νύχτα, ξυπνούσα συχνά και κοίταζα το ρολόι. Εκείνο, λες και έπαιζε μαζί μου, σαν τη χελώνα, καθυστερούσε να αλλάξει τη θέση των δεικτών του και να δείξει πως είχε περάσει η νύχτα και ήρθε η επόμενη ημέρα.

Λάλησαν και ξαναλάλησαν τα κοκόρια και δεν έλεγε να ξημερώσει. Κοντά στα ξημερώματα με πήρε και πάλι για λίγο ο ύπνος. Το χτύπημα όμως της καμπάνας του Αϊ-Νικόλα, πάνω από το σπίτι μου, όταν άρχισε να θαμποφέγγει, με έκανε να πεταχτώ απ' το κρεβάτι και να ετοιμαστώ στη στιγμή. Πήρα τα αγκιστριά μου και λίγο ψωμοτύρι για κολατσιό και έφυγα βιαστικά για το σπίτι του Αντώνη στον Πέρα Μαχαλά.

Η θεια μου η Γεωργούλα, η μάνα του Αντώνη, πρώτη εξαδέλφη του πατέρα μου, είχε φτιάξει τραχανά, με μπόλικο γιδίσιο βούτυρο και ξυνοτύρι. Φάγαμε από ένα πιάτο βαθύ τραχανά, όπως ήταν ζεστός-ζεστός, πήραμε τα αγκίστρια μας και φύγαμε.

Σε μισή ώρα και κάτι φτάσαμε στην Αγραπιδιά. Στήσαμε πρώτα-πρώτα καμιά εικοσαριά αγκίστρια ολόγυρα από το Παναϊτέικο το νερό. Στήσαμε άλλα τόσα πιο πάνω, στην Ασβεσταριά, και πάνω από σαράντα αγκίστρια στη ράχη στο Παλικάρι.

Πουλί όμως δε φαινόταν πουθενά. Αυτό έκανε τον Αντώνη να μου πει, καθώς κατηφορίζαμε προς το καλύβι του στου Αβδή τη βρύση, όπου είχε κλεισμένα τα γίδια του.

Η καλή μέρα απ' το πρωί φαίνεται. Όπως ήρθαμε, έτσι, φαίνεται, θα γυρίσουμε στο χωριό. Ποιος ξέρει τι έγιναν τα πουλιά! Μήπως τα πολλά τα χιόνια τα έκαναν να φύγουν για άλλο μέρος; Ποιος το ξέρει!

Στο καλύβι του ο Αντώνης, όταν φτάσαμε εκεί, άρμεξε τις γίδες του, έβαλε τα μικρά κατσίκια να βυζάξουν και, αφού έδωσε κλαρί και έλατο στις μανάδες τους, επιστρέψαμε το μεσημέρι στο χωριό, για να γυρίσουμε το απόγευμα πάλι στ' αγκιστριά μας, να δούμε αν είχαμε πιάσει κανένα πουλί. Με κάθε λεπτομέρεια, το πρωί εκείνο, ο Αντώνης μού είχε δείξει πώς στήνονται τ' αγκίστρια.

Μου έδειξε δηλαδή, πώς βάζουμε το σκουλήκι στο αγκίστρι, πώς καρφώνουμε το ξύλο στο χώμα, πώς φτιάχνουμε με τις φτέρνες και τις μύτες των ποδιών μας την αγκίστρια και πώς σ' αυτήν - στη συνέχεια - τοποθετούμε το σκουλήκι, πατώντας λίγο την κλωστή στο χώμα.

Εγώ, σαν καλός μαθητής, έμαθα αμέσως τη διαδικασία του στησίματος των αγκιστριών. Έγινε δηλαδή, από την ημέρα εκείνη, αγκιστρολόγος, συνήθεια που κράτησα μέχρι τα φοιτητικά μου χρόνια.

Όταν το απόγευμα ήρθαμε και πάλι στον τόπο που είχαμε στημένα τα αγκιστριά μας, βρήκαμε και πήραμε εφτά κυριαρίνες (γερακότσιχλες). Τέσσερις πήρα εγώ και τρεις ο Αντώνης. Άλλες τέσσερις κυριαρίνες μας έφαγαν τα γεράκια, που ήταν μόνιμος σύντροφός μας στη μοιρασιά. Αυτά έπαιρναν πάντοτε το μεγαλύτερο μερίδιο απ' τα πουλιά που πιάναμε. Δεν μπορούσε να γίνει αλλιώς. Φυσικός νόμος απαράβατος από καταβολής κόσμου, αφού η Φύση στα γεράκια και τα άλλα αρπακτικά, όπως λέει ο Πλάτωνας στον Πρωταγόρα του **“έδωκεν είναι τροφήν ζώων άλλων βοράν”**.

Ο άνθρωπος όμως, το τελειότερο δημιούργημα πάνω στη γη, επινόησε - διδαγμένος από τη Φύση - το κυνήγι ως δραστηριότητα που του εξασφάλισε την επιβίωσή του. Από τα πρώτα κιόλας βήματα της ζωής του, οι πρωτόγονοι άνθρωποι - πάλι κατά μαρτυρία του Πλάτωνα (Νόμοι Γ 679α) - **“θηρεύοντες ού φαύλην ουδ' ολίγην τροφήν παρείχοντο αυτοίς”**.

Η αφεντιά μου, χωρίς να έχω ικανοποιηθεί, όσο ήθελα, από το πρώτο μου κυνήγι με αγκίστρια, φρόντισα ωστόσο, το απόγευμα της επόμενης ημέρας, να σκάψω - με όση δύναμη διέθετα - δίπλα ακριβώς από το στέγαστρο που βάζαμε την κοπριά απ' τις γίδες μας, για να βγάλω σκουλήκια να τα έχω έτοιμα - αλλάζοντάς τους το χώμα κάθε δυο μέρες - για επόμενη κυνηγετική εξόρμηση. Ήθελα να δοκιμάσω και μόνος μου να 'δω αν θα μπορούσα να πιάσω και εγώ κυριαρίνες και κοτσύφια, όπως οι άλλοι οι πιο μεγάλοι στην ηλικία από μένα αγκιστρολόγοι του χωριού μου. Η ευκαιρία μου δόθηκε μια εβδομάδα αργότερα, όταν ήρθε στο σπίτι μας να μας 'δει - απ' τον Προυσό, το γειτονικό μας χωριό - ο πρωτότοκος γιος της πρωτεξαδέλφης του πατέρα μου, Χρυσάνθης Μαργαρίτη.

Ο Γιάννης, αυτό ήταν το όνομά του, δεν είχε καμιά σχέση με το κυνήγι και τα αγκίστρια. Μόνο για παρέα ήταν κατάλληλος. Σκόπευε να μείνει δύο μέρες στο χωριό μας και ύστερα να γυρίσει στο σπίτι του.

Το πυκνό όμως χιόνι που έπεσε τον καθήλωσε στο σπίτι μας μια ολόκληρη εβδομάδα. Του πρότεινα λοιπόν να πάμε να ξεχιονίσουμε στην Παναϊτέικη την πλαγιά και να στήσω εγώ - στη συνέχεια - εκεί τα αγκιστριά μου. Έτσι και έγινε. Την επόμενη κιόλας Κυριακή, μετά την εκκλησία, πήγαμε, με το Γιάννη Μαργαρίτη, και στήσαμε καμιά τριανταριά αγκίστρια στο μέρος που είχα επιλέξει ως κατάλληλο και κοντινό στο σπίτι μου.

Ο παππούς μου ο Παναϊτογιάννης, ο πατέρας της μάνας μου, και ο αδελφός μου ο Θανάσης, όταν ήταν κι αυτός μικρός σαν εμένα, είχαν πιάσει πολλές φορές στα αγκιστριά τους κυριαρίνες και κοτσύφια, τα παλιά χρόνια, στην Παναϊτέικη την πλαγιά.

Οι διηγήσεις της μάνας μου για τις επιτυχίες τους αυτές με έκαναν να επιλέξω το μέρος αυτό, που απείχε καμιά τριακοσαριά μέτρα απ' το σπίτι μου.

Παγώσαμε κυριολεκτικά, ο Γιάννης και εγώ, για να στήσουμε τα αγκίστρια. Ύστερα γυρίσαμε στο σπίτι, για να ζεσταθούμε και να φάμε για μεσημέρι.

Δεν είχαμε καλά-καλά αποφάσει, όταν η φωνή της μακαρίτισσας της Θεια- Κούλας, της πρωτοθειάς της μάνας μου, μας έκανε να πεταχθούμε όλοι όρθιοι και να τρέξουμε προς το μέρος της.

-Αχ, τι έπαθα εγώ! Πάνε οι κοτούλες μου, έλεγε και ξανάλεγε, μοιρολογώντας η γερόντισσα. Πιάστηκαν όλες στα αγκίστρια του Γιάννη. Τι τα ήθελες, Γιάννη μου, τ' αγκίστρια; Γιατί τα έστησες στην Πλαγιά και με νοικοκύρεψες; Τι θα κάνω τώρα η έρμη, χωρίς κότες;

Σε λίγο βρεθήκαμε όλοι μπροστά σε ένα πραγματικά δυσάρεστο θέαμα. Οι εφτά κότες της Θεια-Κούλας και ο κόκοράς της είχαν πιαστεί στα αγκιστριά μου.

Μόλις τις έβγαλε η γερόντισσα από το κοτέτσι, πριν από το μεσημέρι, και βρήκαν το δρόμο κομμένο (ξεχιονισμένο), πήγαν κατευθείαν στην Πλαγιά, γιατί το μέρος ήταν προσήλιο.

Λαίμαργες όπως ήταν, αφού είχαν μείνει κλεισμένες στο κοτέτσι για αρκετές ημέρες, εξαιτίας του χιονιού που είχε πέσει, άρπαξαν τα σκουλήκια. Τρεις απ' αυτές, που τα κατέβασαν στην κοιλιά τους, έμειναν στο τόπο.

Οι άλλες τέσσερις και ο κόκορας είχαν πιαστεί από τη μύτη και γλύτωσαν. Ο πατέρας μου τις φρόντισε ιδιαίτερα με ιώδιο και με σουλφαμιδόσκονη. Τις τρεις κότες, που βρήκαμε ψόφιες, τις φάγαμε όλοι μαζί τις επόμενες ημέρες, αφού δώσαμε στη Θεια-Κούλα τρεις απ' τις δικές μας κότες.

Το κατόρθωμά μου αυτό δεν έμεινε, βέβαια, ατιμώρητο από την αυστηρή μάνα μου. Παρά τις αντίθετες προτροπές του πατέρα μου, έφαγα αρκετό ξύλο, επαναλαμβανόμενο μάλιστα για πολλές ημέρες, όποτε θυμόταν η μακαρίτισσα η μάνα μου το περιστατικό αυτό.

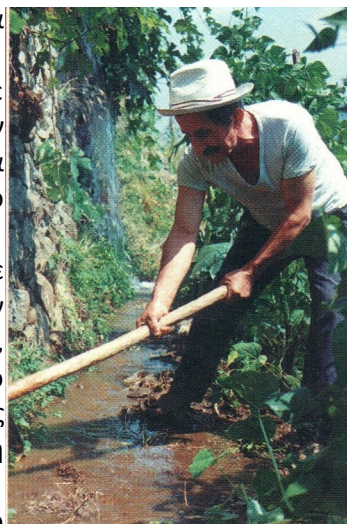
Τελικά υποσχέθηκα ότι δε θα ξανάστηνα αγκίστρια κοντά σε σπίτια.

Την υπόσχεσή μου αυτή την τήρησα, αφού από τότε και μετά με τον ξάδελφό μου τον Αντώνη και με το Νίκο τον Ντούρο, όσο ήταν στο χωριό, πηγαίναμε οι τρεις μας για κυριαρίνες - με τα αγκίστρια στις Γούρνες, στον καλύτερο κυνηγότοπο του χωριού μου εκείνο τον καιρό.

Αργότερα, στα γυμνασιακά μου χρόνια, όποτε βρισκόμουν στο χωριό, συνήθως κατά τις διακοπές των Χριστουγέννων, συνέχιζα να πηγαίνω για κυνήγι με αγκίστρια, έχοντας τώρα ως κυνηγετικούς συντρόφους μου, εκτός από τον Αντώνη και το Νίκο το Ντούρο, και τους λίγο πιο μικρούς από μένα στην ηλικία, Θεόφιλο Τσιώκο, Μιχάλη Μπαλαγιάννη και Μίμη Καλαντζή.

Για τελευταία φορά στήσαμε αγκίστρια με το Θεόφιλο και το Μιχάλη στα 1968, όταν ήμουν τριτοετής φοιτητής στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Κυνηγημένοι μια μέρα - στο τέλος του Δεκέμβρη - απ' τα στοιχειά της φύσης, αφήσαμε τα αγκιστριά μας στημένα ψηλά στο Κουκουρέχι, τέσσερις σχεδόν ώρες δρόμο μακριά από το χωριό μας. Πήγαμε στ' αλήθεια να χαθούμε μέσα στο χιονιά και την ανεμοθύελλα. Από τότε και μετά δεν πήγα άλλη φορά κυνήγι με αγκίστρια.

Ο Νίκος ο Ντούρος, συνταξιούχος πια σήμερα, τον Αύγουστο του 1996 ενώ ποτίζει τον κήπο του. Ήταν κι αυτός μεγάλος αγκιστρολόγος τα παλιά χρόνια.

Γνώρισα βέβαια αρκετές συγκινήσεις, αλλά πιο πολλές πίκρες και απογοητεύσεις με το είδος αυτό του κυνηγιού. Ποτέ δεν κατόρθωσα να πιάσω τόσες κυριαρίνες, όσες είχε πιάσει ο αδελφός μου ο Θανάσης στου Μαυρογιάννη, τα χρόνια της Κατοχής.

Στο χωριό μου, την ΚΑΣΤΑΝΙΑ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ, και στη γύρω περιοχή, εδώ και αρκετά χρόνια δε στήνει πια κανένας αγκίστρια, αφού και σχετικός νόμος απαγορεύει το κυνήγι με το μέσο αυτό.

Έφυγαν οι άνθρωποι, σταμάτησαν οι σπορές, χάθηκαν τα γιδοπρόβατα, εξαφανίστηκαν και τα πουλιά.

Ο τελευταίος ίσως αγκιστρολόγος στο χωριό μας ήταν ο Αντώνης ο Παλαιός, ο δευτεροξάδελφός μου, ο πιο πιστός σύντροφος και δάσκαλός μου στο κυνήγι με αγκίστρια. Μένει ακόμα και σήμερα - με τη γυναίκα του και τις δύο κόρες του, που πηγαίνουν στο Λύκειο στο Καρπενήσι - στο χωριό μας.

Λίγα αγκίστρια που του έμειναν, μισοφαγωμένα απ' τα ποντίκια, τα έχει κρεμάσει ψηλά, στο κατώι του σπιτιού του, για να του θυμίζουν άλλα χρόνια, άλλες εποχές και άλλες συνήθειες, τότε που όλοι μας στο χωριό, μικροί και μεγάλοι, αλλά και γυναίκες ακόμη, στήνοντας αγκίστρια στις πλαγιές των βουνών ή στα νερά - με τις παγωνιές - εξασφάλιζαν κρέας για τις οικογένειές τους.

Αρχείο και Ψηφιακή επεξεργασία: Ζαχ. Ζηνέλης

Δημοσιεύτηκε στο Περιοδικό ΚΥΝΗΓΟΣ & ΦΥΣΗ σε δυο συνέχειες, στα τεύχη ΜΑΡΤΙΟΥ – ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1998